

Spis treści

<u>V.1 POLSKA W CZASACH GIERKA.</u>	<u>2</u>
<u>V.2 SYTUACJA POLITYCZNA W ŚWIECIE I EUROPIE W LATACH 70-TYCH.</u>	<u>5</u>
<u>V.3 EKSPANSJA POLITYCZNA ZSRR</u>	<u>8</u>
<u>V.4 POLITYKA ODPRĘŻENIA</u>	<u>11</u>
<u>V.5 KRYZYS GOSPODARCZY NA ŚWIECIE</u>	<u>13</u>
<u>V.6 ZAŁAMANIE GOSPODARCZE W POLSCE POD KONIEC LAT 70-TYCH.</u>	<u>15</u>
<u>V.7 OPOZYCJA POLITYCZNA PRL</u>	<u>18</u>
<u>V.8 PRZEMIANY POLITYCZNE W CHINACH</u>	<u>21</u>

V.1 Polska w czasach Gierka.

Polityka wewnętrzna Edwarda Gierka

W dniu 20 grudnia (po wydarzeniach Grudnia '70) stanowisko szefa PZPR powierzono Edwardowi Gierkowi. Tego samego dnia wieczorem Gierek wystąpił w telewizji, wygłaszając mowę do narodu, w której odciął się od błędów poprzedniego kierownictwa, zbagatelizował masakrę robotników, usprawiedliwiając działania milicji i wojska, a ponadto wspominał ogólnikowo o możliwości poprawy sytuacji materialnej. W II poł. stycznia 1971 r. w stocznich Trójmiasta i Szczecina rozpoczęły się ponowne strajki, które przekształciły się w strajk generalny. Dnia 24 stycznia doszło do rozmów władz z protestującymi. Gierek ostatecznie doprowadził do przerwania strajku, zdobywając sobie zaufanie robotników. Władze, obawiając się poważnych konsekwencji, w lutym podjęły decyzję o cofnięciu podwyżki grudniowej. Nastąpiło złagodzenie napięcia w kraju.

Społeczeństwo polskie zaczynało powoli ufać nowej władzy. Podniesione zostały najniższe płace, a ceny na artykuły żywnościowe miały ulec zamrożeniu na najbliższe lata. Złagodzona cenzura, podjęto decyzję o odbudowie Zamku Królewskiego w Warszawie. Poprawiły się też relacje z Kościołem, czego wyrazem było spotkanie premiera Piotra Jaroszewicza z prymasem Wyszyńskim. W ramach polityki gospodarczej przyjęto nowy plan 5-letni, który przewidywał wzrost dochodu narodowego, produkcji rolniczej i przemysłowej oraz płacy realnej. Dodatkowo zakładano wzrost inwestycji. Od końca 1971 r. nastąpił „wielki skok” inwestycyjny. Rozpoczęto m.in. budowę Huty Katowice, kopalni węgla brunatnego w Bełchatowie oraz Portu Północnego w Gdańsku. Rozpoczęto masową produkcję małolitrażowego Fiata 126p. Zbudowano trasę szybkiego ruchu z Warszawy do Katowic. Taki rozwój gospodarczy był możliwy m.in. dzięki kredytom zaciągniętym w bankach zachodnich.

W latach 70. jednym z najpopularniejszych haseł propagandowych było hasło mówiące o budowie „drugiej Polski”. Oznaczało ono podejmowanie przez władzę działań zmierzających do modernizacji państwa we wszystkich sferach życia. Przeprowadzono zmiany w systemie szkolnym. Dokonano reformy administracyjnej, dzieląc państwo na 49 województw.

Wprowadzono zmiany w konstytucji, które spotkały się z licznymi protestami społecznymi oraz protestami Kościoła. Zapowiedź zmian ustawy zasadniczej zmobilizowała i skupiła środowiska opozycyjne. Ich skutkiem był tzw. List 59, którego sygnatariusze skrytykowali projekt i zaapelowali do władz o przestrzeganie swobód i wolności obywatelskich. Kolejny protest wyrażony był w liście podpisanym przez 101 wybitnych Polaków ze świata kultury. Ostatecznie 10 lutego 1976 r. ustawa o zmianach w konstytucji została przegłosowana, a najważniejsza zmiana dotyczyła wpisania do ustawy zasadniczej zapisu o trwałej przyjaźni PRL z ZSRR. Oznaczało to w praktyce konstytucyjne uznanie zależności Polski od Związku Radzieckiego.

W polityce zagranicznej nastąpiło odprężenie. RFN ratyfikował układ z Polską z grudnia 1970r., a następnie nawiązano stosunki dyplomatyczne między oboma państwami. Konsekwencją tego było podpisanie umowy, która przewidywała wypłatę przez rząd RFN odszkodowań dla ofiar hitlerowskich eksperymentów medycznych. Na przełomie maja i czerwca 1972 r. w Warszawie przebywał z wizytą prezydent USA Richard Nixon. Skutkiem tej wizyty miało być zwiększenie obrotów handlowych między PRL a USA, a także udzielenie przez USA kredytów i licencji dla Polski.

Czerwiec 1976

W drugiej połowie lat 70. społeczeństwo polskie zaczęło coraz dotkliwiej odczuwać niepowodzenia gospodarcze. W czerwcu 1976 r. władze ponownie wprowadziły wysoką podwyżkę cen żywności (od 30 do 100% w zależności od rodzaju towaru). Efektem były liczne protesty wśród robotników. Doszło do strajków w Radomiu. Strajkujący udali przed gmach Komitetu Wojewódzkiego PZPR. Bardzo szybko prawie cały Radom został opanowany przez demonstrantów. Do walki z manifestantami ściągnięto znaczne posiłki ZOMO z innych miast i demonstracje zostały stłumione. Kolejnymi miastami, w których doszło do protestów, był Ursus i Płock. Oddziały ZOMO wkroczyły do akcji przeciwko protestującym wieczorem, kiedy robotnicy już się rozchodzili. Do niewielkich demonstracji doszło także w Trójmieście, Białymstoku, Elblągu, Grudziądzu, Łodzi, Starachowicach, Poznaniu, Radomsku, Szczecinie i Warszawie. Reakcja władz była bardzo szybka. Pomimo zdecydowanych kroków przeciwko protestującym została podjęta przez władze decyzja o cofnięciu podwyżki. Dla celów propagandowych w całym kraju organizowane były wiece potępiające „warchołów” i „wichrzycieli”, a organizujących demonstracje i samych demonstrantów aresztowano. Należy podkreślić, że pamiętając o doświadczeniach z roku 1970, władze nie zdecydowały się na użycie broni palnej.

Powstanie ruchów opozycyjnych

Podczas wydarzeń marca 1968 r., a potem grudnia 1970 r., widać było rosnące niezadowolenie w społeczeństwie i rozwijającą się opozycję szczególnie w grupie intelektualistów. Wydarzenia z roku 1976 były początkiem zorganizowanej działalności opozycji.

W 1976 r. utworzono **Komitet Obrony Robotników**. Jego członkami byli m.in. Jacek Kuroń, Jan Józef Lipski, Antoni Macierewicz i Adam Michnik. W wyniku wielomiesięcznej kampanii propagandowej KOR spowodował, że władze zwolniły z więzienia uczestników protestów czerwcowych. W 1977 r. KOR przekształcił się w **Komitet Samoobrony Społecznej „KOR” (KSS „KOR”)**.

W 1977 r. powstał **Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela (ROPCiO)**, celem którego była obrona praw człowieka poprzez powołanie się na Powszechną Deklarację Praw Człowieka

i Obywatela ONZ oraz na Pakty Praw Człowieka i Akt Końcowy KBWE. Jego twórcami byli m.in. Andrzej Czuma, Leszek Moczulski i Stefan Niesiołowski.

Organizacje opozycyjne powstawały także wśród studentów. Po śmierci studenta Uniwersytetu Jagiellońskiego i współpracownika KOR-u, Stanisława Pyjasa, prawdopodobnie zamordowanego przez Służbę Bezpieczeństwa, postanowiono utworzyć Studencki Komitet Solidarności. Wkrótce potem podobne komitety powołano w Szczecinie, Warszawie, Poznaniu i Wrocławiu.

Wśród opozycjonistów pojawiła się myśl ukształtowania pierwszej partii opozycyjnej. W 1979 r. działacze ROPCiO z Leszkiem Moczulskim na czele utworzyli **Konfederację Polski Niepodległej** – pierwszą opozycyjną partię polityczną głoszącą program niepodległościowy.

Karol Wojtyła – polski papież

W dniu 16 października 1978 r. arcybiskup krakowski Karol Wojtyła wybrany został na papieża i przyjął imię Jan Paweł II. Był to przełomowy moment dla Polski, w której władze systematycznie ograniczały rolę Kościoła, widząc w nim zagrożenie dla idei socjalistycznej. W czerwcu 1979 r. odbyła się pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Polski. Podczas swojej podróży papież odwiedził Warszawę, Gniezno, Częstochowę, Oświęcim, Kalwarię Zebrzydowską, Wadowice, Nowy Targ i Kraków.

V.2 Sytuacja polityczna w świecie i Europie w latach 70-tych.

Przełom lat 60. i 70. XX wieku to czas wielu zawirowań wynikających z rywalizacji dwóch wielkich mocarstw – Związku Radzieckiego i Stanów Zjednoczonych. W podanym okresie nigdy między nimi nie doszło do bezpośredniej rywalizacji, jednakże z jednej strony zachowując pokój między sobą angażowali swoje siły w różnorodne konflikty, które niejednokrotnie same wywoływały lub potęgowały. Tego rodzaju konflikty nazywamy wojnami zastępczymi lub konfliktami o niskiej intensywności.

Wojna wietnamska

Przed wybuchem wojny Wietnam był kolonią francuską. W latach 1940 – 1945 okupowany był przez Japonię. Po zakończeniu okupacji ogłoszono powstanie Demokratycznej Republiki Wietnamu. Prezydentem państwa został przywódca partyzantki komunistycznej – Ho Chi Minh. Francuzi nie uznali powstania niepodległego Wietnamu. Armia francuska rozpoczęła wojnę, w której doznała porażki (klęska pod Dien Bien Phu). Wojna zakończyła się wycofaniem Francuzów w 1954r., ale Wietnam został podzielony. Na północy powstało państwo komunistyczne, a na południu demokratyczne.

W roku 1953 Prezydent USA D. Eisenhower stwierdził, że Zachód nie może dopuścić do utraty Indochin, gdyż pociągnie to za sobą groźbę wejścia komunistów do Indonezji, a nawet na subkontynent indyjski. Stąd poparcie USA w części południowej Indochin. Na reakcję wietnamskich komunistów nie trzeba było długo czekać, 2 sierpnia 1964 r. okręty wojenne USA zostały zaatakowane przez jednostki północnowietnamskie w Zatoce Tonkińskiej. W reakcji Kongres USA uchwalił rezolucję, która uprawniła prezydenta L. Johnsona do prowadzenia otwartej wojny na morzu, co w konsekwencji prowadziło do pełnego zaangażowania USA w wojnę w Wietnamie. Liczba żołnierzy wzrosła z 23 tys. w 1964r. do ponad 500 tys. w 1967r. Wojna wietnamska była dla Amerykanów najdłuższym konfliktem w ich historii.

Wojnę tę określa się jako wojnę partyzancką. Przeciwnikiem armii amerykańskiej była miejscowa partyzantka (Wietkong), a także armia północnego Wietnamu. Wojna podzieliła Amerykanów – dla jednych uczestnicy wojny byli bohaterami, a dla innych ludźmi godnymi pogardy. 27 stycznia 1973r. podpisano w Paryżu traktat pokojowy. Dokonali tego przedstawiciele USA, Wietnamu Płn., Wietnamu Płd. i Wietkongu. Amerykanie zostawili na pastwę losu rząd południowowietnamski i jego armię. W 1975r. w wyniku działań północnowietnamskich upadł Sajgon (stolica Wietnamu Południowego), czego konsekwencją było zjednoczenie dwóch części państwa. W lipcu 1976 r. proklamowano powstanie Socjalistycznej Republiki Wietnamu.

Wojna Jom Kippur 1973r.

Odpowiedzią arabskich państw był atak na Izrael w czasie trwania żydowskiego święta Jom Kippur (dzień pojednania) w roku 1973. Mimo początkowego zaskoczenia wojna Jom Kippur zakończyła się kolejnym zwycięstwem sił izraelskich i zajęciem jeszcze większych terytoriów. Dzięki wysiłkom mediacyjnym USA i ZSRR 25 października podpisano zawieszenie broni.

Wskutek mediacji amerykańskich w 1978 r. podpisano układ izraelsko-egipski (Menachem Begin – premier Izraela i Anwar as-Sadat – prezydent Egiptu) o stopniowym wycofywaniu wojsk izraelskich z Zachodniego Brzegu Jordanu i Półwyspu Synaj. Obydwaj politycy otrzymali za to pokojową nagrodę Nobla.

OWP, intifada

W 1970r. powstała Organizacja Wyzwolenia Palestyny z Jasirem Arafatem na czele. OWP prowadziła działania antyizraelskie, których przykładem było powstanie antyizraelskie w 1987r., zwane intifadą (wojna kamieni). OWP dążyła do utworzenia niepodległego państwa palestyńskiego, którego powstanie proklamowano w roku 1988.

W 1993r. doszło do podpisania w Waszyngtonie porozumienia pomiędzy premierem Izraela Icchakiem Rabinem a przywódcą OWP Jasirem Arafatem, na mocy którego tworzono autonomię palestyńską w Strefie Gazy i na Zachodnim Brzegu Jordanu.

Rewolucja religijna w Iranie

Przyczyną rewolucji było niezadowolenie z autokratycznych i opartych na współpracy z Zachodem rządów szacha (króla) Mohammeda Rezy Pahlawiego. Najsilniejsza opozycja pojawiła się w kręgach religijnych kierowanych przez wydalonego z kraju ajatollaha Chomeiniego. W 1979r. pod naciskiem wewnętrznej opozycji szach zmuszony został do opuszczenia kraju, co umożliwiło powrót ajatollaha Chomeiniego. Na początku lutego 1979 r. powracający do kraju ajatollah objął pełną władzę, stając na czele Islamskiej Rady Rewolucyjnej. Tym samym dokonana się zmiana charakteru państwa irańskiego, które zostało ogłoszone republiką islamską. Przyjęto nową konstytucję oraz wydano nowe prawa oparte na zasadach Koranu. Iran ostatecznie stał się państwem islamskim, a przejawy kultury zachodniej były i są zwalczane przez nowe władze.

Kryzys naftowy

Kryzys został spowodowany przez gwałtowny wzrost cen ropy naftowej na rynkach światowych, wynikający z embarga (zakazu importu lub eksportu niektórych towarów do danego kraju) państw zrzeszonych w Organizacji Krajów Eksportujących Ropę Naftową (OPEC) wobec Stanów Zjednoczonych. Sankcje te zostały nałożone w wyniku wybuch wojny izraelsko-arabskiej

w roku 1973, a cena ropy naftowej wzrosła o około 600%. Wcześniej zapotrzebowanie na ropę naftową było tak wielkie, że produkcja z ledwo co pokrywała zapotrzebowanie.

W październiku 1973 roku, w czasie trwania wojny arabscy członkowie OPEC zdecydowali wstrzymać handel ropą naftową z krajami popierającymi Izrael w wojnie z Egiptem (USA i państwa Europy Zachodniej). Strategiczny surowiec, jakim była ropa naftowa stał się towarem trudno dostępnym, bo bardzo drogim. Szok wywołany nagłym wzrostem cen skłonił rządzących w wielu krajach do daleko idących zmian w polityce energetycznej, opracowania energooszczędnych technologii i poszukiwania nowych źródeł ropy naftowej. Spectrum dostawy należało rozszerzyć nie ograniczając się tylko do jednego lub kilku państw.

V.3 Ekspansja polityczna ZSRR

Początek lat 70. XX wieku to czas intensyfikacji polityki radzieckiej, która pod przewodnictwem Leonida Breżniewa, sekretarza generalnego KC KPZR (KC KPZS) zmierzała w kierunku intensyfikacji działań, celem których było zwiększenie wpływów na świecie i w efekcie zwycięstwo w konfrontacji z Chinami o przywództwo wśród krajów komunistycznych.

Powyższe działania prowadzone były różnorodnymi metodami, m.in.:

- propagowanie i umacnianie idei komunistycznej (szczególnie w kształtujących się państwach Ameryki Łacińskiej, Azji i Afryce),
- ekspansja gospodarcza, prowadzona poprzez zawieranie umów handlowych z wybranymi przez Związek Radziecki państwami,
- działania szpiegowskie, celem których ostatecznie była destabilizacja legalnych rządów i wspomaganie komunistów w przejmowaniu władzy.

AMERYKA ŁACIŃSKA

Aktywność organizacji komunistycznych uaktywniała się w Ameryce Łacińskiej po przejściu władzy na Kubie przez Fidela Castro. Hasła reform społecznych i walki z wyzyskiem najuboższych zdobywały coraz większą popularność, a wraz z głoszące je organizacje. Do tego dochodziła nieograniczona pomoc finansowa i zbrojna. Tym samym wszelkie działania lewicowe miały dobre warunki do rozwoju. Znakiem tego było powstanie Sandinowskiego Frontu Wyzwolenia Narodowego, który przy pomocy komunistycznej partyzantki przejmuje władze m.in. w Boliwii, Peru czy Nikaragui.

W Chile w wyniku wyborów w 1970 do władzy doszedł polityk lewicowy – socjalista Salvador Allende. W okresie jego rządu doszło do podziału społeczeństwa chilijskiego, i otwartego konfliktu pomiędzy centrolewicowym rządem a prawicową opozycją. 11 września 1973 chilijskie siły zbrojne dokonały krwawego zamachu stanu, w trakcie którego Allende popełnił samobójstwo, a władzę po nim przejął gen. Augusto Pinochet, stojący na czele zamachu. Swoje dyktatorskie rządy sprawował on przez kolejne 17 lat.

W latach 70. XX wieku Sowieci postanowili rozciągnąć swoje strefy wpływów poza pozostające dotychczas w sferze oddziaływań radzieckich Egipt, Libię, Somalię i Kongo. W kręgu zainteresowań znalazły się Angola i Mozambik.

ANGOLA

W listopadzie 1975 roku była portugalska kolonia ogłosiła niepodległość i została proklamowana Ludowa Republika Angoli, której prezydentem został Agostinho Neto, szef partii MPLA (Ludowy Ruch Wyzwolenia Angoli). Kraj był politycznie podzielony pomiędzy trzy główne

ugrupowania - MPLA, UNITA (Narodowy Związek na rzecz całkowitego wyzwolenia Angoli), oraz FNLA (Narodowy Front Wyzwolenia Angoli). Już w latach 50. XX wieku angolskie ruchy wyzwolenie, z racji swoich komunistycznych poglądów znalazły się w kręgu zainteresowań Związku Sowieckiego, lecz dopiero od roku 1975 rozpoczęto budowanie wzajemnych kontaktów. Po ogłoszeniu niepodległości przez Angolę, trzy główne ugrupowania rozpoczęły trwającą ponad 25 lat wojnę domową, zaś MPLA zyskało wsparcie od rządów kubańskiego i radzieckiego. Konkurenci MPLA uzyskali wsparcie od RPA i Stanów Zjednoczonych. Pod koniec 1975r. w Angoli przebywali Kubańczycy – żołnierze i wojskowi dowódcy, a wkrótce pojawili się także doradcy radzieccy wraz ze sprzętem wojskowym.

Od chwili przejęcia władzy w Związku Sowieckim przez Michaiła Gorbaczowa relacje z Kubą, a tym samym działania w Angoli zaczęły się zmieniać. Gorbaczow był przeciwnikiem agresywnej polityki, jaką proponowała Kuba w sprawie Angoli. Wojna zakończyła się w 1990 roku, wojska kubańskie wycofały się z kraju, a Angola weszła na drogę demokratyzacji.

MOZAMBIK

W latach 70. Władze w Mozambiku przejął lewicowy Front Wyzwolenia Mozambiku. Jednakże działania nowych władz, idące z nimi reformy doprowadziły do wewnętrznego konfliktu między białą mniejszością a czarną większością. Efektem konfliktu była wojna domowa, która wybuchła w 1977 roku i trwała prawie 15 lat.

SOMALIA

W 1974 roku doszło do podpisania somalijsko-radzieckiego Układu o Przyjaźni i Współpracy. Somalia, jako sojusznik Związku Radzieckiego rządzona była przez reżim Mohammeda Siad Barrego, który wprowadzał radzieckie wzorce polityczne i gospodarcze w Somalii w zamian za dostawy broni, kontakty gospodarcze i utrzymywanie na swoim terytorium radzieckich przedstawicieli wojskowych i politycznych.

ETIOPIA

Rok 1974 był ważny dla Etiopii. Państwo rządzone od początku lat 30. przez cesarza Hajle Selasje I znalazło się w kryzysie, wywołanym przez przestarzałą strukturę społeczno-polityczną oraz problemy gospodarcze. W lutym 1974 roku doszło do wybuchu rewolucji, której przewodzili sprzyjający Moskwie komuniści. Doszło do detronizacji cesarza Hajle Selasje i uwięzienia go w areszcie domowym, a władze przejęła lewicowa junta wojskowa. Etiopia weszła na ścieżkę rewolucji socjalistycznej, co wiązało się z radykalnymi zmianami społeczno-gospodarczymi i przyjęciem ideologii marksistowsko-leninowskiej.

Rewolucja etiopska doprowadziła przy tym do zmiany międzynarodowego układu sił w regionie, w miejsce ograniczanego zaangażowania USA wszedł ZSRR, czego skutkiem było zawarcie radziecko-etiopskiego porozumienia zbrojeniowego.

Związek Radziecki zaproponował utworzenie federacji etiopsko-somalijskiej – taki sprzymierzony z Sowietami twór dawałby im niekwestionowaną przewagę w tej części Afryki, a w realizacji tego planu miał pomóc Fidel Castro. Somalijski przywódca nie był jednak zainteresowany takim rozwiązaniem.

Skutkiem tego była wojna etiopsko-somalijska, która rozpoczęła się w 1977 roku, nazwana wojną o Ogaden. Somalijszyków wsparły Stany Zjednoczone mając nadzieję na osłabienie Sowietów. Natomiast Sowieci wspierający Etiopię dodatkowo przyjęli posiłki kubańskie. W ten sposób Sowieci umocnili swoją pozycję w tym rejonie i mieli swoje wpływy aż do początku lat 90. i upadku ZSRR.

V.4 Polityka odprężenia

Lata 70. uwiarydzczyły wszystkim, iż prowadzone działania zimnowojenne, pomimo tego nie były bezpośrednim konfliktem między rywalizującymi stronami, to mogą do takowego starcia doprowadzić. Dlatego też coraz częściej myślano o spowolnieniu rywalizacji polityczno-militarnej i coraz głośniej wyrażano opinię o konieczności ograniczenia wyścigu zbrojeń. Prowadzone w ten sposób działania nazwano polityką odprężenia.

Wyrazem polityki odprężenia jeszcze w latach 60. było zainstalowanie linii telefonicznej (czerwony telefon) pomiędzy Białym Domem w Waszyngtonie a Kreml w Moskwie, która miała zapobiec wydarzeniom podobnym do kryzysu kubańskiego. Dalszym skutkiem był zawarty w 1963 r. przez USA, ZSRS i Wielką Brytanię układ o zakazie prób z bronią jądrową w atmosferze, pod wodą i w przestrzeni kosmicznej. Oficjalnie uznano, że takie próby wywołują negatywne skutki dla środowiska naturalnego. Następnym działaniem było podpisanie w 1968 r. przez układu o nierozprzestrzenianiu broni atomowej, który następnie został ratyfikowany przez prawie wszystkie państwa na świecie.

Pod koniec tak 60. prezydentem USA został Richard Nixon. W polityce zagranicznej dążył zarówno do ocieplenia relacji ze Związkiem Radzieckim jak i Chinami. Była także autorem wietnamizacji wojny i powolnego wycofania wojsk amerykańskich z Wietnamu.

Zbliżenie z Chinami stało się dla Ameryki bardziej realne w momencie ochłodzenia się relacji radziecko-chińskich, czego wyrazem była bezpośrednia konfrontacja i wymiany ognia między wojskami obu państw w strefie nadgranicznej. Stany Zjednoczone upatrywały w zbliżeniu z Chinami korzyści gospodarcze (nowy rynek zbytu), zaś Chiny widziały w Ameryce dostawcy rozwiązań technologicznych. Współpraca tych dwóch państw rozwijała się dalej w latach 70. Na początku była odbyła się ona w kręgu sportowym, kiedy to reprezentacja tenisa stołowego USA została zaproszona do Chin. Kolejnym etapem było otwarcie się świata na Chiny i przyjęcie do ONZ. Natomiast zwieńczeniem rodzącej się współpracy była wizyta amerykańskiego prezydenta w lutym 1972 roku. Nigdy wówczas jednak ani nie podejmowano ani nie próbowano podejmować kwestii Tajwanu prezydenta amerykańskiego prezydenta w państwie komunistycznym od czasów II wojny światowej.

Zwyciężeniem rozwijających się relacji amerykańsko-chińskich było nawiązanie 1 stycznia 1979r. stosunków dyplomatycznych i uznanie przez Waszyngton Chińskiej Republiki Ludowej za jedyny legalny rząd chiński. Tajwanu jednak Amerykanie nie pozostawili osamotnionego, nadal mógł liczyć na ich pomoc

Kolejnym wyrazem odprężenia relacji ze Związkiem Radzieckim, tym razem na gruncie europejskim było budowanie nie tyle sojuszy, co szukanie podwalin pod współpracę w tych kierunkach, które pomimo dzielących różnic świat wschodni i zachodni można było dostrzec

i rozwijać.

Przykładem szukania takiego porozumienia były rozmowy części państw Europy, USA i Kanady w ramach Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (KBWE). Co ważne i ciekawe, uczestnikiem tych rozmów był też Watykan. Konferencja w założeniu miała być forum dialogu pomiędzy Wschodem a Zachodem. Finalnie zakończyła się ona w sierpniu 1975 r., kiedy to podpisano Akt końcowy KBWE. Zawarte w nim postanowienia pogrupowano w kategoriach, określanych jako koszyki problemów:

- I - bezpieczeństwo w Europie,
- II - współpraca w dziedzinie gospodarczej, naukowej i technicznej oraz środowiska naturalnego,
- III - współpraca w dziedzinie humanitarnej i dziedzinach pokrewnych,
- IV - kontynuowanie i dalszy rozwój procesu konferencji.

Jednym z najważniejszych ustaleń była niezmienność granic ukształtowanych w wyniku II wojny światowej i zobowiązanie do przestrzegania praw człowieka i obywatela, z pewnymi problemami przyjęty przez Związek Radziecki.

Zimnowojenna rywalizacja dotyczyła także wyścigu zbrojeń i nieustającego rozwoju tych dziedzin w obu mocarstwach. Czas odprężenia, budowanie relacji amerykańsko-chińskich spowodowały, że coraz bardziej realną stawała się wizja polityki rozbrojeniowej, ograniczania czy wręcz zaprzestania budowy niektórych rodzajów broni. W maju 1972 r. podczas wizyty prezydenta Nixona na Kremlu przez Leonida Breżniewa podpisano Układ o ograniczeniu zbrojeń strategicznych (ang. *Strategic Arms Limitation* - SALT 1). To niewątpliwie sukces dyplomacji amerykańskiej, skutkiem którego była normalizacja stosunków amerykańsko-radzieckich.

Dalszym etapem był układ SALT 2, jako drugi etap polityki rozbrojeniowej, podpisany w czerwcu 1979 r. Jednakże z uwagi na interwencje ZSRR w Afganistanie, założenia tego układu nigdy nie weszły w życie. Oba państwa wkrótce wróciły na drogę rywalizacji. Wydarzenie to zmieniło politykę amerykańską. Ameryka nie tylko ostro potępiła sowiecką inwazję, ale także zapowiedziała zwiększenie swoich działań w regionie Zatoki Perskiej.

W 1981 r. po wyborze Ronalda Reagana na prezydenta Stanów Zjednoczonych, USA aktywnie powróciły do polityki międzynarodowej i odzyskanie dominującej pozycji na świecie, wchodząc na drogę rywalizacji.

V.5 Kryzys gospodarczy na świecie

Po II wojnie światowej ceny ropy naftowej były niskie i stabilne. Opierały się na umowie zawartej przez kompanie naftowe jeszcze w 1928 roku. (Układ w Achnacarry i system „Zatoka plus”). System ten przetrwał aż do 1973 roku, kiedy to kontrolę nad cenami ropy naftowej przejął OPEC. W 1973 roku, pod pretekstem ukarania Zachodu za poparcie Izraela w wojnie Jom Kippur, państwa OPEC drastycznie podniosły ceny ropy. Skutkiem zmiany cen był kryzys gospodarczy. Świat szybko zauważył jak bardzo gospodarka opiera się na taniej energii, czyli taniej do tej pory ropy naftowej.

Spadek transportu ropy wraz z jego zapotrzebowaniem po wojnie Jom Kippur oraz otwarcie dróg transportowych doprowadziły do kryzysu w przemyśle stoczniowym. Dotknęło to dotychczasowych potentatów stoczniowych, takich jak Japonia, Wielka Brytania. W dziedzinie motoryzacji skończyła się epoka wielkich amerykańskich krążowników szos, które zużywały mnóstwo paliwa, a wielkim zainteresowaniem cieszyły się małe samochody, których największym konstruktorem była Japonia. Poszukiwano nowych źródeł energii, i coraz większe znaczenie w gospodarce uzyskiwała energia jądrowa i pozyskiwana z węgla.

Jako walkę w kryzysie na masową skalę rozpoczęto poszukiwania nowych źródeł ropy, np. na Alasce czy pod dnem Morza Północnego. Pozytywne skutki ni były widoczne od razu, ale w dalszej wieloletniej perspektywie okazało się, że na rynku eksporterów pojawiły się nowe państwa, np. Norwegia. Jako droga walki z kryzysem i poszukiwanie nowych rozwiązań nastąpił wzrost nowych technologii, opartych na wysokich kwalifikacjach.

W USA w trakcie kryzysu miała miejsce afera Watergate oraz polityka wietnamizacji wojny wietnamskiej, czyli tak naprawdę wycofywania się armii USA z Wietnamu w wyniku klęski w owej wojnie. W Wielkiej Brytanii w polityce gospodarczej wysokie znaczenie uzyskały związki zawodowe, co groziło dalszą niestabilnością albowiem blokowało wszelkie możliwe radykalne reformy. W Japonii udało się zawrzeć kompromis ze związkami zawodowymi, natomiast w Ameryce Łacińskiej coraz częściej do władzy dochodziły tzw. dyktatury wojskowe.

W krajach tzw. Trzeciego Świata kryzys przyniósł katastrofę, która przejawiała się w zminimalizowanej do prawie sera pomocy udzielanej dotychczas przez kraje rozwinięte. Podział gospodarczy świata „północ-Południe” nabierał coraz bardziej wyraźnego wyglądu.

Kryzys gospodarczy była bardzo korzystny dla krajów eksportujących ropę naftową, w tamtych czasach krajów Bliskiego Wschodu. Obawiano się, że destabilizacja relacji gospodarczych wraz ze swoimi skutkami finansowymi doprowadzą do kryzys w relacjach międzynarodowych. Należało zatem szukać rozwiązania. Z inicjatywy Francji w 1975 roku miało miejsce spotkanie, którego skutkiem będzie ukształtowanie się grupy G-7, grupy państw, które miały wówczas największe gospodarcze znaczenie (dzisiaj potocznie mówi się, że są to państwa najbogatsze).

Pod koniec lat siedemdziesiątych wybuchł drugi kryzys naftowy. Jego przyczyna była wojna

religijna w Iranie w 1979 roku i upadku prozachodniego rządu na rzecz nowych władz, dążących do wyeliminowania wpływów zachodnich w Iranie na rzecz kształtowania się państwa religijnego. Tym razem kryzys nie dotknęła tak mocno całego świata, doświadczenie pierwszym kryzysem niektóre państwa nie odczuły jego skutków, lub na tyle niewiele, że nie wstrząsnął on ich pozycją.

Kryzysy lat 70. wymusiły na wiecie budowę nowych myśli gospodarczych, nowych pomysłów rozwojowych, lub po prostu szukanie innych dróg działania. Głównym wrogiem stała się inflacja, a polityka antyinflacyjna stała się nadrzędnym tematem obrad grupy G-7.

W 1979 roku w Wielkiej Brytanii premierem została Margaret Thatcher (zwana Żelazną Damą). Jako główny cel obrała sobie walkę z inflacją, nawet kosztem bezrobocia. Podobną taktykę przyjęto w USA.

Dla państw, które w latach siedemdziesiątych żyły z zagranicznych kredytów, zwrot gospodarczy okazał się pułapką. Efektem było rosnące zadłużenie. Dotyczyło to głównie państw Ameryki Łacińskiej, i Europy Wschodniej. Kryzys i upadek ekipy Edwarda Gierka i powstanie „Solidarności” były między innymi skutkiem tych wydarzeń. Kryzysy naftowe spowodowały koniec państwa opiekuńczego, i wzrostem dysproporcji biedny-bogaty. Natomiast kraje Trzeciego Świata musiały pogodzić się ze znacznie zmniejszoną pomocą państw rozwiniętych. W ten sposób świat wkraczał w lata 80., które miały przynieść wielki przełom, szczególnie w Europie.

V.6 Załamanie gospodarcze w Polsce pod koniec lat 70-tych.

W połowie lat 70. XX w. polska gospodarka zaczęła pogrążyć się w kryzysie. Był on skutkiem wielu czynników, zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych. Przede wszystkim funkcjonujący socjalistyczny system gospodarki plus kryzys gospodarczy na świecie doprowadziły także do załamania się gospodarki w Polsce. Wielkie inwestycje gospodarcze za czasów Gierka, iluzoryczny postęp gospodarczy oparty był na dużych kredytach, które miały być spłacane z zysków przedsiębiorstw, których rozwój opierał się właśnie na owych kredytach. Dążenie do wzrostu zamożności społeczeństwa jak i przyspieszenia rozwoju gospodarczego niestety realizowane było w sposób, który zawierał w sobie wiele błędów, a jednym z nich było przeznaczenie pieniędzy tylko na przemysł ciężki pomijając całkowicie inne dziedziny gospodarki. Istotnym problemem były także niska jakość produkcji, co finalnie utrudniało znalezienie rynków zbytu dla wyprodukowanych towarów. W zastoju pozostawało również rolnictwo, w którego unowocześnienie nie inwestowano, a dużą część środków przeznaczano na cele konsumpcyjne.

Wewnętrzne działania władz w połączeniu z kryzysem gospodarczym na świecie w latach 70. doprowadziły do załamania się gospodarki i kryzysu walutowego, naftowego i energetycznego. W efekcie tych zdarzeń brakowało pieniędzy na spłatę kredytów i zaciągano kolejne aby spłacać wcześniejsze. W ten sposób gospodarka zamiast się rozwijać stała w miejscu lub miała „pęd wsteczny”.

Władze polskie poszukiwały pomocy w ZSRR, dążąc do ściślejszej integracji, często produkując towary tylko na rynek wschodni, co niewątpliwie budowało stan uzależnienia się gospodarki polskiej od radzieckiej.

Czerwiec '76

W drugiej połowie lat 70. społeczeństwo polskie zaczęło coraz dotkliwiej odczuwać niepowodzenia gospodarcze. W czerwcu 1976 r. władze wprowadziły wysoką podwyżkę cen żywności (od 30 do 100% w zależności od rodzaju towaru). Efektem były liczne protesty wśród robotników. Doszło do strajków w Radomiu. Strajkujący udali przed gmach Komitetu Wojewódzkiego PZPR. Bardzo szybko prawie cały Radom został opanowany przez demonstrantów. Do walki z manifestantami ściągnięto znaczne posiłki ZOMO z innych miast i demonstracje zostały stłumione. Kolejnymi miastami, w których doszło do protestów, był Ursus i Płock. Oddziały ZOMO wkroczyły do akcji przeciwko protestującym wieczorem, kiedy robotnicy już się rozchodzili. Do niewielkich demonstracji doszło także w Trójmieście, Białymstoku, Elblągu, Grudziądzu, Łodzi, Starachowicach, Poznaniu, Radomsku, Szczecinie i Warszawie. Reakcja władz była bardzo szybka. Pomimo zdecydowanych kroków przeciwko protestującym została podjęta przez władze decyzja o cofnięciu podwyżki. Dla celów propagandowych w całym kraju organizowane były wiece

potępiające „warchołów” i „wichrzycieli”, a organizujących demonstracje i samych demonstrantów aresztowano. Należy podkreślić, że pamiętając o doświadczeniach z roku 1970, władze nie zdecydowały się na użycie broni palnej.

Powstanie ruchów opozycyjnych

Podczas wydarzeń marca 1968 r., a potem grudnia 1970 r., widać było rosnące niezadowolenie w społeczeństwie i rozwijającą się opozycję szczególnie w grupie intelektualistów. Wydarzenia z roku 1976 były początkiem zorganizowanej działalności opozycji.

W 1976 r. utworzono Komitet Obrony Robotników. Jego członkami byli m.in. Jacek Kuroń, Jan Józef Lipski, Antoni Macierewicz i Adam Michnik. W wyniku wielomiesięcznej kampanii propagandowej KOR spowodował, że władze zwolniły z więzienia uczestników protestów czerwcowych. W 1977 r. KOR przekształcił się w Komitet Samoobrony Społecznej „KOR” (KSS „KOR”).

W 1977 r. powstał Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela (ROPCiO), celem którego była obrona praw człowieka poprzez powołanie się na Powszechną Deklarację Praw Człowieka i Obywatela ONZ oraz na Pakty Praw Człowieka i Akt Końcowy KBWE. Jego twórcami byli m.in. Andrzej Czuma, Leszek Moczulski i Stefan Niesiołowski.

Organizacje opozycyjne powstawały także wśród studentów. Po śmierci studenta Uniwersytetu Jagiellońskiego i współpracownika KOR-u, Stanisława Pyjasa, prawdopodobnie zamordowanego przez Służbę Bezpieczeństwa, postanowiono utworzyć Studencki Komitet Solidarności. Wkrótce potem podobne komitety powołano w Szczecinie, Warszawie, Poznaniu i Wrocławiu.

Wśród opozycjonistów pojawiła się myśl ukształtowania pierwszej partii opozycyjnej. W 1979r. działacze ROPCiO z Leszkiem Moczulskim na czele utworzyli Konfederację Polski Niepodległej – pierwszą opozycyjną partię polityczną głoszącą program niepodległościowy.

Nieudany manewr gospodarczy

W połowie lat 70. XX w. stało się jasne, że polityka gospodarcza ekipy rządzącej poniosła klęskę. W grudniu 1976r. Edward Gierek ogłosił nowy plan ekonomiczny, tzw. manewr gospodarczy. Zakładał on zahamowanie inwestycji i zmniejszenie zadłużenia zagranicznego, ograniczenie importu towarów konsumpcyjnych z Zachodu przy jednoczesnym zwiększeniu eksportu. Inwestycje miały być kierowane do tych działów gospodarki, które przynosiły państwu dewizy niezbędne do spłaty kredytów. Władze nie panowały już jednak nad gospodarką i nie udało im się ograniczyć negatywnych zjawisk. Zadłużenie wzrastało. W 1980 r. doszło do załamania płynności walutowej: koszty obsługi zadłużenia zagranicznego okazały się wyższe niż wszystkie wpływy z eksportu dewizowego. Próby reform zakończyły się niepowodzeniem, zaś państwa zachodnie poradziły sobie

z kryzysami gospodarczymi, a ich gospodarki weszły w fazę dynamicznego rozwoju

Narastanie kryzysu i wzrost niezadowolenia społecznego

Efekty kryzysu stawały się coraz bardziej odczuwalne. Często dochodziło do marnotrawstwa i rozkradania majątku państwowego traktowanego jako „niczyj”. Normą stały się przerwy w dostawach energii elektrycznej oraz przestoje w pracy spowodowane brakiem surowców. Wzrastały koszty produkcji, a wytwarzanie nawet najbardziej podstawowych artykułów stało się nieopłacalne.

W sklepach coraz częściej brakowało podstawowych towarów, a ich zdobycie wymagało oczekiwania w kilkugodzinnych kolejkach lub poprzez tworzenie list społecznych. Taka sytuacja sprzyjała rozwojowi czarnego rynku (nielegalnego obrotu niektórymi towarami, lub do kupowania na zapas). Korupcja była na porządku dziennym. W celu ratowania pogłębiającego się kryzysu wprowadzono „kartki” na towary, tzw. reglamentację – dotyczyło to na początku żywności, a potem także innych towarów, np. butów. Władze szukały winy nie w tym co i jak było robione, ale w konkretnych osobach, takim „kozłem ofiarnym” był premier Piotr Jaroszewicz, który na początku 1980 roku ustąpił ze stanowiska. Nie zatrzymało to jednak kryzysu, ani niezadowolenia społeczeństwa. Rok 1980 stał się początkiem wydarzeń, które w niedługim czasie doprowadza do głębokich zmian polityczno-gospodarczym i przełomu w całym bloku wschodnim.

V.7 Opozycja polityczna PRL

Do lat 70. najczęstszą formą walki opozycyjnej, czy forma protestów były działania prowadzone przez grupy intelektualistów. Swój opór, czy swoja krytyczna ocenę prowadzonych działań prowadzili drogą tzw. listów otwartych. Przykładamy takich protestów były:

- *List 34* - krytykujący politykę władzy w ograniczaniu druku książek i ingerencji cenzury w ich treść,
- *List* - apel o podjęcie działań umożliwiających Polakom mieszkającym w ZSRS kultywowanie tradycji, kultury i religii,
- *List59* - protestujących przeciwko wpisaniu do konstytucji PRL przewodniej roli PZPR oraz żądających demokratyzacji życia politycznego.

Powstanie ruchów opozycyjnych

Podczas wydarzeń marca 1968 r., a potem grudnia 1970 r., widać było rosnące niezadowolenie w społeczeństwie i rozwijającą się opozycję szczególnie w grupie intelektualistów. Wydarzenia z roku 1976 były początkiem zorganizowanej działalności opozycji.

W 1976r. utworzono Komitet Obrony Robotników. Jego członkami byli m.in. Jacek Kuroń, Jan Józef Lipski, Antoni Macierewicz i Adam Michnik. W wyniku wielomiesięcznej kampanii propagandowej KOR spowodował, że władze zwolniły z więzienia uczestników protestów czerwcowych.

Początkowo ich działania ograniczały się do spontanicznej zbiórki pieniędzy dla rodzin zatrzymanych i organizowania dla nich pomocy prawnej. Działalność w KOR — największej organizacji opozycyjnej po 1948r. — połączyła ludzi o różnych życiowych doświadczeniach, w różnych wieku, ale widzących cel w budowaniu wspólnoty i walki z władzą. Wszyscy podjęli teraz działania na rzecz aresztowanych i ich rodzin. Przedstawiciele KOR uczestniczyli w procesach zatrzymanych robotników, a uzyskane informacje, dotyczące łamania praw w Polsce przekazywali na Zachód, skąd między innymi na falach Radia Wolna Europa uświadamiali o tym cały świat.

W lipcu 1977 r. władze PRL ogłosiły amnestię dla represjonowanych w 1976 r. robotników i opozycjonistów, a tym samym cel KOR został osiągnięty. Jednakże dalsze działania nadal były prowadzone, a KOR został przekształcony w Komitet Samoobrony Społecznej „KOR” (KSS „KOR”). Zajęli się wówczas m.in. udzielaniem pomocy finansowej, prawnej, lekarskiej wszystkim ofiarom nadużycia władzy, czy tworzeniem grup samokształceniowych.

Organizacje opozycyjne powstawały także wśród studentów. Po śmierci studenta Uniwersytetu Jagiellońskiego i współpracownika KOR-u, Stanisława Pyjasa, prawdopodobnie zamordowanego przez Służbę Bezpieczeństwa, postanowiono utworzyć Studencki Komitet Solidarności. Wkrótce potem podobne komitety powołano w Szczecinie, Warszawie, Poznaniu

i Wrocławiu.

W 1977 r. powstał Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela (ROPCiO), celem którego była obrona praw człowieka poprzez powołanie się na Powszechną Deklarację Praw Człowieka i Obywatela ONZ oraz na Pakty Praw Człowieka i Akt Końcowy KBWE. Jego twórcami byli m.in. Andrzej Czuma, Leszek Moczulski i Stefan Niesiołowski.

Z grona osób związanych z ROPCiO wyłonił się w 1979 r. w Gdańsku Ruch Młodej Polski (m.in. Aleksander Hall, Marek Jurek, Arkadiusz Rybicki) — ugrupowanie skupiające osoby o prawicowych poglądach i opowiadające się za działaniem na rzecz odzyskania przez Polskę pełnej niepodległości. W 1979r. jeden z założycieli ROPCiO — Leszek Moczulski — utworzył Konfederację Polski Niepodległej (KPN) — nielegalną partię polityczną.

W 1977r. zaczęły się też organizować środowiska studenckie. W Krakowie, a potem w Warszawie, Poznaniu, Gdańsku, Wrocławiu i Szczecinie powstały Studenckie Komitety Solidarności (SKS), które wspierały jawną działalność opozycyjną związaną z obroną praw człowieka. Swoje struktury organizowali także niezależni związkowcy, tworzący nielegalne Wolne Związki Zawodowe (WZZ). Rozpowszechniano w zakładach nielegalnie wydawane pisma, np. „Robotnik”. Wśród działaczy WZZ wyróżniali się m.in. Kazimierz Świtoń na Śląsku oraz Bogdan Borusewicz, Andrzej Gwiazda, Joanna Duda-Gwiazda, Anna Walentynowicz i Lech Wałęsa na Wybrzeżu.

Działania opozycyjne prowadzone były na różnych płaszczyznach, bowiem najważniejszym celem było zdobycie zaufania społeczeństwa i zaktywizowanie go do walki z opresyjną władzą. Były to różnorodne manifestacje prowadzone w okresie ważnych świąt narodowych (2 maja – Święto Konstytucji, 11 listopada – Święto Niepodległości czy 17 września – rocznica najazdu ZSRR na Polskę we wrześniu 1939 roku); działalność edukacyjna; prowadzenie rozgłośni radiowych; czy działalność wydawnicza;

Działalność Kościoła katolickiego

Wielkim wsparciem dla opozycji demokratycznej okazał się Kościół katolicki. Niektórzy księża (m.in. były kapelan AK ks. Jan Zieja, ks. Stanisław Małkowski, dominikanin o. Leon Wiśniewski) aktywnie uczestniczyli w jej działaniach. Duchowni byli sygnatariuszami listów otwartych, wspierali rodziny aresztowanych, wygłaszali patriotyczne kazania podczas mszy, pomagali rozprowadzać wydawnictwa drugiego obiegu. W wielu wypadkach budynki kościelne stały się miejscem spotkań opozycjonistów, występów aktorskich czy wykładów uniwersytetu latającego. W warszawskich kościołach Świętego Marcina i świętego Krzyża odbyły się także publiczne głodówki protestacyjne członków KOR.

Instytucją, która także podejmowała walkę z aparatem opresji był Kościół. W dniu 16 października 1978 r. arcybiskup krakowski Karol Wojtyła wybrany został na papieża i przyjął imię

Jan Paweł II. Był to przełomowy moment dla Polski, w której władze systematycznie ograniczały rolę Kościoła, widząc w nim zagrożenie dla idei socjalistycznej. W czerwcu 1979 r. odbyła się pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Polski. Podczas swojej podróży papież odwiedził Warszawę, Gniezno, Częstochowę, Oświęcim, Kalwarię Zebrzydowską, Wadowice, Nowy Targ i Kraków.

Na Placu Zwycięstwa w Warszawie wypowiedział najważniejsze słowa: „Niech zstąpi Duch Twój! I odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!” Zostały one odebrane powszechnie jako wezwanie społeczeństwa do działania na rzecz przemian i dodały otuchy opozycji demokratycznej. Polacy skupieni wokół papieża dostrzegli, jak wielką stanowią siłę i jak kruche poparcie ma rządząca partia komunistyczna

V.8 Przemiany polityczne w Chinach

Po śmierci Mao Zedonga w 1976 r. w Chinach w przywództwie partii komunistycznej doszło do walki o władzę. Z rywalizacji o władzę zwycięsko wyszedł proreformatorski działacz Deng Xiaoping. Juang Quing wraz ze swoimi najbliższymi współpracownikami (tzw banda czworga) została aresztowana. Deng zajął kierownicze stanowiska w partii i wojsku. Obrął także drogę odchodzenia od maoizmu poprzez reformowanie niektórych jego elementów i jednocześnie nie negował ważnej pozycji Mao Zedonga w rozwoju rewolucji komunistycznej w Chinach. Nowy przywódca nadal uznawał przewodnią rolę Komunistycznej Partii Chin, a gospodarczo swoje działania opierał na programie czterech modernizacji (przemysł, rolnictwo, nauka i obrona). Jednocześnie wprowadził nowy plan, zgodnie z którym Chiny powinny rozwiązać problemy wyżywienia i zaopatrzenia w odzież, podwoić PKB. Skutkiem tego byłoby zapewnienie mieszkańcom Chin dostatniego życia, aby. W konsekwencji dorównać innym, średnio rozwiniętym krajom.

Nowy przywódca otworzył się na współpracę z zagranicą, uznał, że priorytetem są przemysł lekki, inwestycje zagraniczne i pozyskiwanie nowych technologii. Otwierając specjalne strefy ekonomiczne zaczął ściągać kapitał zagraniczny i rozwijać międzynarodową wymianę handlową. Władza ciągle poza strefami przemysłowymi miała ścisłą kontrolę nad gospodarką. Pojawiły się także przykłady niewielkiej, drobnej prywatnej działalności gospodarczej. Przeprowadzono dekoloktywizację, co ostatecznie przełamało dotychczasową izolację obszarów wiejskich.

W wyniku reform wytworzył się system gospodarczy nazywany kapitalizmem państwowym. Dzięki zmianom Chiny weszły na drogę dynamicznego rozwoju gospodarczego. Jednakże pojawiły się problemy i niebezpieczeństwa. Społeczeństwo chińskie nie bogaciło się równomiernie, czego skutkiem była masowa migracja.

Przed nową władzą były też problemy związane z polityką zagraniczną, które należało rozwiązać. Najważniejszym wrogiem na arenie politycznej pozostawał ZSRS i dlatego też, nie przy zachowaniu charakteru komunistycznego w kwestiach wewnętrznych dążył on do normalizacji stosunków z państwami zachodnimi. W 1979 r. Chińską Republikę Ludową uznały Stany Zjednoczone.

Aby pogodzić istnienie na terenie jednego państwa obszarów, na których obowiązującą ideologią był komunizm, i rejonów, na których zagwarantowane zostały kapitalistyczne stosunki własności (np. Hongkong), stworzono doktrynę nazwie „jeden kraj, dwa systemy”

Przy szerokich zmianach, także kadrowych nie doszło do demokratyzacji kraju, a władza w państwie nadal spoczywała w rękach Komunistycznej Partii Chin. Budziło to coraz większe niezadowolenie społeczeństwa. Wszelkie przejawy krytyki brutalnie tłumiono.

W 2. poł. lat 80. XX w. doszło do serii strajków studentów, którzy domagali się demokratyzacji życia, wolności słowa i powołania rządu będącego reprezentacją społeczeństwa. W kwietniu 1989 r. studenci rozpoczęli okupację placu Tian'anmen — placu Niebiańskiego Spokoju w Pekinie. W nocy z 3 na 4 czerwca na rozkaz przywódców partyjnych oddziały Chińskiej Armii Ludowo--Wyzwoleńczej otworzyły ogień do protestujących na placu (masakra na placu Tian'anmen). Zginęły setki ludzi (niektóre dane mówią nawet o liczbie 2600 ofiar), tysiące zostały ranne, tysiące trafiły do więzień. W listopadzie 1989 r. Deng Xiaoping wycofał się z oficjalnego życia politycznego. W dalszym ciągu jednak Mimo pozostawał niekwestionowanym przywódcą ChRL.